



ÕIGUSKANTSLER

Teie

nr

Vanemkomissar Ahti Olesk
Lääne Politseiprefektuur
Haapsalu politseiosakond
prefektuur@laane.pol.ee

Õiguskantsler 28.10.2008 nr 7-4/081663/0807463

Kontrollkäigu kokkuvõte

Austatud härra Olesk

Minu nõunikud korraldasid 03.10.2008 kontrollkäigu Lääne Politseiprefektuuri Haapsalu politseiosakonna arestimajja (edaspidi arestimaja). Kontrollkäigu eesmärk oli tutvuda arestimaja kinnipidamistingimustega ning hinnata nende vastavust õigusaktidele.

Esmalt avaldan tänu Teile ja teistele politseiosakonna ametnikele operatiivsuse eest kontrollkäigu läbiviimisel. Positiivsest küljest saan märkida, et arestimaja on astunud hulgaliselt väikeseid, kuid olulisi samme kinni peetavate isikute olukorra parandamiseks. Näiteks saab tuua muust kambrist madala seinaga eraldatud hügieeninurga, mis paljudes teistes arestimajades on endiselt probleemiks. Siiski esineb kahjuks ka mitmeid puudujääke, mis lõppastmes võivad kujutada endast kinni peetavate isikute inimväärikuse riivet.

Kinnipidamiskohtades kinni peetud isikute inimväärikuse austamise nõue tuleneb eelkõige Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni artiklist 3 ja Eesti Vabariigi põhiseaduse (PS) §-st 18. Euroopa Inimõiguste Kohtu praktika¹ kohaselt koheldakse kinnipeetavat inimväärikust alandavalt siis, kui põhjustatud kannatused ja alandus ületavad sellise taseme, mida seostatakse tavaliselt seadusliku ravi või karistusega. Kinnipidamistingimuste hindamisel tuleb ennekõike arvesse võtta asjaolude koosmõju, nt kambrite sisustus, hügieenilisus ja isiku kinnipidamiskohta paigutamise kestus.

Ka Riigikohus on rõhutanud, et inimväärikus on kõigi isiku põhiõiguste alus ning põhiõiguste ja -vabaduste kaitse eesmärk. Inimväärika kohtlemise nõue laieneb ka kinnipeetavatele.²

Euroopas üldtunnustatud tingimused vanglatele sätestab Euroopa Nõukogu Ministrite Komitee soovitus Rec(2006)2 Euroopa Vanglareeglistiku kohta³. Viimase punkt 10.1 sätestab, et Euroopa Vanglareeglistikku kohaldatakse isikute suhtes, kellele kohus on määranud eelvangistuse või kellelt on võetud vabadus süüdistuse tagajärjel. Soovituse punkt 10.3 b) sätestab, et

¹ Nt Euroopa Inimõiguste Kohtu 08.11.2005 otsus asjas nr 64812/01, Alver vs. Eesti Vabariik.

² RKHKo 22.03.06, nr 3-3-1-2-06, p 10.

³ Kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.coe.ee/?op=body&id=452>.

vanglareeglistikku kohaldatakse ka isikute suhtes, kellele kohus on määranud eelvangistuse või kellelt on võetud vabadus süüdistuse tagajärjel ning keda võidakse teatud põhjustel kinni pidada mujal. Paraku hoitakse pidevalt Eestis arestimajades lisaks arestiaalustele ka vahistatuid ja süüdimõistetuid. Seetõttu leian, et kõnealune soovitus on ka arestimajadele kohaldatav.

Euroopa Vanglareeglistik toonitab preambulas, et vabaduskaotusliku karistuse kohaldamine ja kinnipeetavate kohtlemine eeldab julgeolekuabinõude ja distsipliiniga arvestamist, kuid samal ajal tuleb tagada vanglas tingimused, mis ei riiva inimväärikust. Euroopa Vanglareeglistiku punkti 18.1 kohaselt tuleb kinnipeetava majutamisel austada tema inimväärikust, tagada võimalikul määral tema privaatsus, tervishoiu ja hügieeninõuete järgmine, ventilatsioon, valgustus ja küte.

Eesti õiguses sisalduvad olulisemad nõuded arestimaja kinnipidamistingimustele vangistusseaduses ja siseministri 08.01.2008 määruses nr 3 "Arestimaja sisekorraeskiri" (ASkE).

Haapsalu arestimaja iseloomustab eelkõige fakt, et arestimaja läheduses ei asu vanglaid – lähim eelvangistust täideviiv vangla on Tallinna Vangla. Seetõttu viibivad kinni peetavad isikud arestimajas keskmisest kauem, sest nende transportimine eelduslikult paremate tingimuste ja laiemate võimalustega vanglasse on takistatud olukorras, kus kohtumenetlus veel käib⁴ või politseil on jätkuvalt vaja sooritada isikuga seotud menelustoiminguid. Samuti märkisite Te vestlusel minu nõunikega, et teatud juhtudel on esinenud probleeme kinni peetavate isikute vastuvõtmisega Tartu Vanglasse.

Arestimaja nimetatud erisustest tulenevalt saab pidada enam tähelepanu ning teadvustamist nõudvateks kitsaskohtadeks arestimaja üldisi olmetingimusi. Viimased vastavad hinnanguliselt üldjoontes küll õigusaktides sätestatud miinimumnõuetele, kuid nendega täielikult rahulejäämiseks siiski paraku põhjust ei ole.

Arestimaja olmetingimused saab jagada kaheks: need, mille parandamine eeldab suuremahulisi investeeringuid, ning need, mille puudujääke on võimalik kõrvaldada lihtsalt, sh lühemajalises perspektiivis.

Eelkõige väljenduvad puudujäägid arestimaja amortisatsioonis. Mõõnan, et hetkeolukorras on suuremahuliste renoveerimistööde teostamine majanduslikust aspektist lähtuvalt keeruline. See ei tähenda siiski seda, et probleemiga ei peaks tegelema ning arestimaja peab koos prefektuuriga välja töötama arestimaja arenguplaani ja sellele vastavalt arestimajas kinnipidamistingimusi parandama. Pikemas perspektiivis peab arestimaja kindlasti leidma võimalusi ka kinni peetavatele isikutele jalutusvõimaluse pakkumiseks, mis tuleneb vangistusseaduse § 55 lõikest 2 ja ASkE § 31 punktist 4. Viimane eeldaks jalutushoovi ehitamist.

Olen seisukohal, et lähitulevikus on kindlasti hädavajalik teostada väiksema eelarvega sanitaarremont kambrite värskendamiseks. Lisaks puudus arestimajast pesumasin, millega saaks kinni peetavate isikute riideid pesta. Pesumasina soetamine ei ole samuti kuigivõrd ressursimahukas.

Olen varasemalt korduvalt asunud seisukohale, et kinnipidamiskohad peavad jätkuvalt ja igapäevaselt püüdlema kinnipidamistingimuste osas paremuse poole, vältimaks võimalikke kinni peetavate isikute inimväärikuse riiveid.

⁴ Pärnu Maakohtu Haapsalu kohtumajas arutatakse ka kriminaalasju.

Kontrollkäigul nähtust ning faktist, et arestimaja kohta ei ole mulle laekunud süstemaatilisi rikkumisi käsitlevaid kaebusi, teen ma Teile ettepaneku leida koostöös Lääne Politseiprefektuuriga eelarvelisi vahendeid arestimaja kambrite värskendusremondiks ja pesumasina soetamiseks.

Arestimaja olmetingimusi parandavatest sammudest ning perspektiividest palun mind teavitada võimalusel hiljemalt ühe kuu möödudes käeoleva kirja saamisest alates.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Indrek Teder

Teadmiseks: Lääne Politseiprefektuur

Jaanus Konsa 693 8445

E-post: jaanus.konsa@oiguskantlser.ee